

Тема розрахована на 2 заняття

1 заняття – 1, 2, 3 -а,б,в теоретичні; завдання 1-2, задача 1.

2 заняття – 3 (г-з)теоретичні; завдання 3-4; задачі 2-4

ТЕМА. Припинення права власності

1. Загальна характеристика припинення права власності.
2. Підстави припинення права власності з волі власника:
 - а) відчуження власником свого майна;
 - б) відмова власника від права власності;
3. Підстави припинення права власності поза волею власника:
 - а) припинення права власності на майно, яке за законом не може належати цій особі;
 - б) знищення майна;
 - в) викуп пам'яток культурної спадщини;
 - г) примусове відчуження земельних ділянок приватної власності, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, з мотивів суспільної необхідності відповідно до закону;
 - д) звернення стягнення на майно за зобов'язаннями власника;
 - е) реквізиція;
 - є) конфіскація;
 - ж) припинення юридичної особи чи смерть власника;
 - з) інші підстави припинення права власності.

I. Нормативно-правові акти:

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (1950 р.), ратифікована Законом від 17 липня 1997 р. № 475/97-ВР/ URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_004.
2. Протокол до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод від 20.03.1952 року, ратифікований Законом № 475/97-ВР (475/97-ВР) від 17.07.97 року. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_535.
3. Конституція України від 28 червня 1996 р. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст.141.
4. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року № 435-IV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15/print1467454189863271>.
5. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>.
6. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>.
7. Житловий кодекс України від 30.06.1983 року № 5464-X. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5464-10>.
8. Митний кодекс України від 13 березня 2012 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>
9. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обмежень: Закон України від 1 липня 2004 року №1952-IV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1952-15>.
10. Про охорону культурної спадщини: Закон України від 8 червня 2000 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1805-14>.
11. Про виконавче провадження: Закон України від 02.06.2016 року № 1404-VIII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1404-19>.
12. Про відчуження земельних ділянок, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, які перебувають у приватній власності, для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності: Закон України від 17.11.2009 року № 1559-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1559-17>.
13. Про передачу, примусове відчуження або вилучення майна в умовах правового режиму воєнного чи надзвичайного стану: Закон України від 17.05.2012 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4765-17#Text>
14. Про санкції: Закон України від 14.08.2014 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1644-18#Text>
15. Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні: Закон України від 12.07.2001 № 2658-III. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2658-14>.
16. Про фінансовий лізинг: Закон України від 4.02.2021 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1201-20#Text>

17. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень: Постанова Кабінету Міністрів України від 25 грудня 2015 р. № 1127. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1127-2015-%D0%BF>.

18. Про затвердження Порядку реалізації арештованого майна: Наказ Міністерства юстиції України від 29 вересня 2016 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1301-16#n16>

19. Про право власності на окремі види майна: Постанова Верховної ради України від 17.06.1992 № 2471-XII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2471-12>.

II. Судова практика:

1. Рішення Європейського суду з прав людини від 22 лютого 2005 року у справі Новоселецький проти України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/980_238/page.

2. Рішення Європейського суду з прав людини від 01.06.2006 року у справі Федоренко проти України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/974_041.

3. Рішення ЄСПЛ у справі МЯКОТИН v. UKRAINE (Заява № 29389/09). URL: https://protocol.ua/ua/myakotin_proti_ukraini/

4. Аналіз деяких питань застосування судами законодавства про право власності при розгляді цивільних справ: Верховний Суд України. URL: [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/1207B66D24762C1DC2257D0E004CC419](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/1207B66D24762C1DC2257D0E004CC419).

5. Про судову практику в справах про захист права власності та інших речових прав: постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 07.02.2014 року № 5. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/v0005740-14>.

6. Огляд судової практики розгляду Касаційним господарським судом у складі Верховного Суду справ у спорах щодо права власності. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/Oglyd_vlasn.pdf

7. Постанова ВС від 13 вересня 2023 року у справі № 707/1298/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113560656>

8. Ключові висновки Верховного Суду щодо застосування спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій). URL: https://court.gov.ua/storage/portal/supreme/prezentacii_2024/Prezent_prakt_sancii.pdf

9. Особливості застосування арешту майна та обтяжень в судовій практиці. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2024_prezent/prez_stupak_1_6_05_2024.pdf

III. Література:

1. Аврамова О.Є. Позбавлення суб'єктивного права на житло: автореф. дис. канд. юрид. наук. Харків. 2008. 16 с.

2. Баранюк А.З. Позбавлення права приватної власності: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Львів. 2006. 16 с.

3. Білецький Д. Способи припинення права приватної власності на підставі правочинів. *Юридичний вісник*. 2016. № 1. С. 210-216.

4. Білецький Д. Способи припинення права приватної власності за цивільним законодавством України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: 12.00.03. Одеса, 2018. 28 с.

5. Блажівська Н. Є. Обмеження права власності відповідно до статті 1 Першого протоколу до конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2017. Вип. 29(1). С. 120-123.

6. Дзера О.В. Цивільно-правова конфіскація в контексті змін ст. 228 ЦК України. *Право України*. 2011. №5. С. 69–76.

7. Єлісеєва О.В. Припинення права приватної власності на земельну ділянку за законодавством України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ. 2006. 17 с.

8. Кондик О.Ю. Етимологічно-правовий аналіз категорій «суспільні потреби» та «суспільна необхідність» як підстав вилучення об'єктів приватної власності *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»* 2012. Вип. № 20. Ч. II. Т. I. С.192 – 195.

9. Крупник Р.В. Основні підходи до класифікації підстав примусового припинення майнових прав на земельні ділянки. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія ПРАВО*. 2018. Випуск 50. Т.1 С. 74-78.

10. Крупник Р.В. Охорона та захист майнових прав власників і користувачів земельних ділянок у разі їх примусового вилучення: монографія. – Львів: Галич-Прес, 2021. – 344 с.

11. Місяць А.П. Категорія відчуження у цивільному праві: вступ до проблематики. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. № 6(9). 2011. С. 121 – 125.

12. Місяць А.П. Відчуження майна, яке не є власністю особи, на підставі рішення (акту) органу державної влади, місцевого самоврядування або їх посадовими особами. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»* 2012. Вип. № 20. Ч. II. Т. I. С. 211 – 215.

13. Сліпченко А. Відчуження у цивільному праві. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 7. С. 59-63.

14. Харитонов Є. Проблемні питання набуття та припинення права власності за цивільним законодавством України. *Право України*. 2011. № 5. С. 60 – 64.

15. Харченко О.С. Підстави припинення права власності : монографія. К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2009.

16. Циверенко Г.П. Актуальні питання державної реєстрації речових прав на нерухоме майно в Україні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2013. Вип. № 21. Ч. II. Т. I. С. 289 – 292.

Завдання 1.

Порівняйте поняття «припинення» і «позбавлення» права власності.
Проаналізуйте ст. 41 Конституції України.

Завдання 2.

Проаналізуйте рішення Європейського суду з прав людини у справах «Новоселецький проти України» та «Федоренко проти України». Що слід розуміти під принципом справедливої рівноваги між інтересами суспільства та необхідністю дотримання фундаментальних прав окремої людини? Як цей принцип застосовується щодо підстав припинення права власності?

Завдання 3.

Визначте припинення права приватної власності, які є одночасно підставами для набуття права власності державою. Складіть порівняльну таблицю таких підстав.

Завдання 4.

Визначте особливості припинення права власності на майно, права на яке підлягають державній реєстрації.

Задача 1.

Громадянин Вацик припаркував свій автомобіль ВАЗ 2101 1977 року випуску на вулиці Івана Франка у м. Львові. Повернувшись до автомобіля, Вацик не зміг його завести. Оскільки автомобіль був уже дуже старим, часто ламався, Вацик вирішив відмовитися від права власності на нього. Він оголосив своє рішення людям, які стояли в цей час поблизу його автомобіля, залишив ключ в замку запалювання, свідоцтво про державну реєстрацію транспортного засобу на передньому сидінні та записку на вітровому склі, яка підтверджувала, що Вацик відмовляється від права власності на даний автомобіль і його може забрати кожен бажаючий.

Через певний час Вацик отримав повістку про виклик у суд та позовну заяву до нього із вимогою про відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки.

Виявилося, що після дій Вацика щодо відмови від права власності на автомобіль його ніхто не забрав, а сам автомобіль скотився по вулиці і пошкодив інший автомобіль, припаркований нижче.

Чи буде нести Вацик відповідальність за заподіяну шкоду? Чи продовжує він бути власником автомобіля ВАЗ 2101, чи його право власності припинилося у зв'язку із відмовою власника? Вирішіть спір.

Задача 2.

Громадянка Козицька є власником 1/2 частини жилого будинку в с. Сокільники Пустомитівського району Львівської області. Вказаний жилий будинок загальною площею 66,4 м² та жилою площею 40,0 м² збудований у 1960 році. Земельна ділянка, на якій розташований жилий будинок, належала її батьку на праві безстрокового користування згідно з договором від 13 травня 1956 року № 8883.

З 1979 року Козицька проживає в м. Перемишль Республіки Польща, у спірному будинку не зареєстрована.

У 2008 році була повідомлена про знесення її жилого будинку та про заборону в ньому реєстрації у зв'язку з реконструкцією та продовженням злітно-посадкової смуги Львівського аеропорту.

У вересні 2010 року вона дізналась від родичів, що її жилий будинок знесено.

Козицька подала до суду позовну заяву, в якій просила зобов'язати Сокільницьку сільську раду надати їй жиле приміщення, що відповідає вимогам ст. 113 ЖК Української РСР, замість знесеного

жилого будинку, 1/2 частина якого належала їй на праві власності. Посилалася на порушення відповідачем її прав та інтересів, оскільки за знесений жилий будинок компенсація їй не виплачувалась, відповідне рішення про надання житла у зв'язку із знесенням зазначеного будинку не приймалось.

Проаналізуйте ситуацію. Яке рішення повинен прийняти суд?

Задача 3.

На земельній ділянці комунальної власності у м. Львові, на якій Львівською міською радою запроєктований майданчик відпочинку, знаходиться цегляна будівля громадянина Глушка, загальною площею 197,5 м². У 2013 році Львівська міська рада прийняла ухвалу № 2949 «Про викуп у гр. Глушка для суспільних потреб об'єкта нерухомого майна - цегляної будівлі, загальною площею 197,5 м²» та отримала незалежну оцінку даної будівлі.

Управління капітального будівництва Львівської міської ради рекомендованим листом повідомило громадянина Глушка про викуп для суспільних потреб зазначеного об'єкта нерухомого майна, на що відповіді надано не було.

Тому Львівська міська рада звернулася до суду із позовом Глушка про примусове відчуження у комунальну власність об'єкта нерухомого майна.

Відповідач проти позову заперечив, оскільки, на його думку, в даному випадку відсутня суспільна необхідність, майданчик для відпочинку може бути споруджений на іншій земельній ділянці, а його право власності на будівлю є непорушним та захищається законом.

Чи наявні підстави для примусового відчуження у комунальну власність об'єкта нерухомого майна? Вирішіть спір.

Задача 4.

С. уклав із Лізинговою компанією «Порш фінанс» договір фінансового лізингу автомобіля VW-Passat. В період дії договору С. був затриманий працівниками митниці при спробі провезти через кордон предмети антикваріату, які були заховані у обладнаному в салоні автомобіля тайнику.

Постановою Галицького районного суду м. Львова автомобіль було конфісковано.

Проаналізуйте ситуацію. Ознайомтесь із ст. 354 ЦК України, ст. 461, 465, 483 Митного кодексу України, ст.8 ЗУ «Про фінансовий лізинг».